فایەق زێدان: بڕیاری ڕاگەیاندنی جەنگ بەگوێرەی دەستور تەنیا لە دەسەڵاتی دەوڵەتدایە

فایەق زێدان، سەرۆکی ئەنجومەنی باڵای دادوەریی عێراق رایدەگەیەنێت، بڕیاری ڕاگەیاندنی جەنگ بەگوێرەی دەستور تەنیا لە دەسەڵاتی دەوڵەتدایەو ڕاگەیاندنی جەنگ لەلایەن هەندێك لە گروپە چەکدارەکانەوە مەترسیەکی گەورەیە بۆ سەر دەوڵەت و کۆمەڵگە.

فایەق زێدان، سەرۆکی ئەنجومەنی باڵای دادوەریی عێراق، ئەمڕۆ هەینی، لە وتارێکدا ڕایگەیاند، ڕاگەیاندنی جەنگ یەکێکە لە مەترسیدارترین بڕیارە سیادیەکان کە لە تەنیا لە دەسەڵاتی دەوڵەتدا بەگوێرەی دەستورو یاسا. لە عێراق دەستور ئەو بابەتەی بەوردی ڕێکخستوە بۆ ئەوەی خراپ بەکارنەهێنانی زامن بکرێت و هاوسەنگی لەنێوان پاراساتی دەوڵەت و سیستمی دیموکراسی بەدی بێت.

ئەوەشی خستەڕوو، دەستوری عێراق میکانیزمێکی ڕونی بۆ ڕاگەیاندنی جەنگ داناوە بۆ ئەوەی بڕیارێکی وا بەشێوەیەکی تاکەکەسی و هەڵەمەکی نەدرێت بەڵکو پێویستی بە ڕێکاری دەستوری دیاریکراوە.

هێمای بۆ ئه‌وه‌ش کردوه‌، راگه‌یاندنی جه‌نگ یاخود باری نائاسایی به‌گوێره‌ی ده‌ستور له‌سه‌ر داوای هاوبه‌شی سه‌رۆك كۆمار و سه‌رۆك وه‌زیران ده‌بێت که‌ ئه‌و داوایه‌ش ده‌خرێته‌ به‌رده‌م په‌رله‌مان بۆ په‌سه‌ندکردنی.

وه‌ك فایه‌ق زێدان رونیکردۆته‌وه‌، مه‌رجی ده‌ستوری بۆ په‌سه‌ندکردنی داوا هاوبه‌شه‌که‌ و راگه‌یاندنی باری جه‌نگ ئه‌وه‌یه‌ که‌ دو له‌سه‌ر سێی ئه‌ندامانی په‌رله‌مان به‌ به‌ڵێ ده‌نگی له‌سه‌ر بده‌ن. ئه‌و مه‌رجه‌ش ده‌رخه‌ری مه‌ترسیداریی بڕیاره‌که‌یه‌و ئامانج لێی گه‌ره‌نتیکردنی بونی سازانێکی نیشتیمانی فراوانه‌ به‌رله‌وه‌ی وڵات بچێته‌ نێو ململانێیه‌کی چه‌کدارییه‌وه‌.

هێمای بۆ ئه‌وه‌ش کردوه‌، ههڵسوکه‌وتی هه‌ندێك له‌ گروپه‌ چه‌کداره‌کان و هه‌وڵدانیان بۆ بڕیاردانی تاکلایه‌نه‌ له‌ شه‌ڕ و ئاشتی، هه‌ڕه‌شه‌یه‌کی مه‌ترسیداره‌ له‌سه‌ر سه‌روه‌ریی ده‌وڵه‌ت و سه‌قامگیریی كۆمه‌ڵگه‌و ده‌بێته‌ مایه‌ی پشێوی یاسایی و ئه‌منی.

هه‌روه‌ك وتوشیه‌تی، تاكڕه‌وی ئه‌و گروپه‌ چه‌کدارانه‌ له‌ راگه‌یاندنی باری جه‌نگی به‌شێوه‌یه‌کی کرداری و له‌ڕێگه‌ی ئه‌نجامدانی چه‌ند چالاکییه‌ك که‌ سروشتی جه‌نگییان هه‌یه‌، پێشێلکردنێکی ئاشکرای ده‌ستوره‌، چونکه‌ ئه‌و مافه‌ ته‌نیا هی ده‌سه‌ڵاته‌ ده‌ستورییه‌ یاساییه‌کانه‌ که‌ نوێنه‌رایه‌تی ئیراده‌ی گه‌ل ده‌که‌ن و له□ نێو چوارچێوه‌یه‌کی یاسایی رێکخراودا کارده‌که‌ن. کاتێك هه‌ندێك له‌ گروپه‌ چه‌کداره‌کان ئه‌م جۆره‌ بڕیارانه‌ ده‌ده‌ن، ئه‌وا شكۆی ده‌وڵه‌ت و بنه‌مای سه‌روه‌ریی ده‌وڵه‌ت لاواز ده‌که‌ن.

ئه‌وه‌شی وتوه‌، له‌ڕوی ئه‌منیشه‌وه‌، ئه‌م تاكڕه‌وییه‌ ده‌بێته‌ مایه‌ی فره‌یی ناوه‌ندیی بڕیاری سه‌ربازی، ئه‌وه‌ش دۆخێك له‌ پشێوی و ناسه‌قامگیری دروست ده‌کات و ئه‌گه‌ری هه‌یه‌ وڵات به‌ره‌و ناكۆکی نێوخۆیی و ناوچه‌یی په‌لكێش بکات به□ بێ بونی سازانێکی نیشتمانی. هه‌روه‌ك به‌ربڵاوی چه‌ك له‌ ده‌ره‌وه‌ی ده‌ستی ده‌وڵه‌ت ئه‌گه‌ری روودانی پێکدادانی چه‌کداری له□ نێوان لایه‌نه‌ جیاجیاکانی نێو كۆمه‌ڵگه‌ زیاد ده‌کات.

ئاماژه‌ی به‌وه‌شداوه‌، له‌ڕوی سیاسیشه‌وه‌، ئه‌م ره‌فتاره‌ هه‌ڕه‌شه‌یه‌ له‌ سیستمی دیموکراسی چونکه‌ به‌سه‌ر دامه‌زراوه‌ هه‌ڵبژێردراوه‌کاندا بازده‌دات و رۆڵیان په‌راوێز ده‌خات. بۆیه‌ بڕیاره‌ ناڕه‌سمییه‌کان بۆ جه‌نگ ره‌نگه‌ ده‌وڵه‌ت روبه‌ڕوی گۆشه‌گیریی نێوده‌وڵه‌تی یاخود سزا بکاته‌وه‌.

فایە‌ق زێدان وتوشیە‌تی، لە‌ڕوی کۆمە‌ڵایە‌تیشە‌وە‌، ئە‌م دۆخە‌ رە‌نگدانە‌وە‌ی نە‌رێنی لە‌سە‌ر ژیانی هاوڵاتیان دە‌بێت و کاریگە‌ریشی لە‌سە‌ر خزمە‌تگوزارییە‌ گشتییە‌کان و ئابوریی دە‌بێت بە‌هۆی بە‌ردە‌وامیی گرژییە‌ ئە‌منییە‌کان.

جە‌ختیشی کردۆتە‌وە‌، تاکڕە‌وی هە‌ندێك لە‌ گروپە‌ چە‌کدارە‌کان بۆ راگە‌یاندنی باری جە‌نگ، مە‌ترسییە‌کی گە‌ورە‌یە‌ بۆ سە‌ر دە‌وڵە‌ت و کۆمە‌ڵگە‌، چونکە‌ هە‌ڕە‌شە‌ لە‌ سە‌روە‌ریی نیشتمانی دە‌کات و سیستمی یاسایی لاواز دە‌کات. بۆیە‌ دە‌بێت چە‌ك تە‌نیا لە‌دە‌ستی دە‌وڵە‌تدا کۆنترۆڵ بکرێت و رۆڵی دامە‌زراوە‌ دە‌ستورییە‌کان بە‌هێز بکرێت لە‌پێناو ئاسایش و سە‌قامگیری و بونیادنانی دە‌وڵە‌تێکی بە‌هێز راوە‌ستاو لە‌سە‌ر یاساو شە‌رعیە‌ت.